

ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԵՎԱՆԻ ՏԱՐԻ

ՄԱՍԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարեկանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանիս խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամէն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
Խաբանչիւր բառին 2 կոպեկ:

ԲՈՎԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Անասնապահութիւնը
Նոր-Բայազետի գաւառում. Բաժնակի արդիւնա-
բերութիւնը Երևանի նահանգում. Նամակ Նոր-
Բայազետից. Ներքին լուրեր. — ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒ-
ԹԻՒՆ. Ինչ է ուղում Բուլանով. Արտաքին լու-
րեր. — ՀԵՌԱՎԻՐՆԵՐ. — ԲՈՐՍԱ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒ-
ԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Միջառ-թնոս.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԱՍՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԵՏ ԳԱՒԱ-
ՌՈՒՄ

Նոր-Բայազետ գաւառում անասնապահու-
թեան գործը, մասնաւոր խաշնարածութիւնը բա-
ցառապէս գտնվում է թափառական քուրդ հո-
վիւնների ձեռքում. Ամէն մի անասնատէր այդ
գաւառում իր հօտը հովուելու համար, վարձում է
քուրդ հովիւ և յանձնում է նրա հատառարմու-
թեանը իր ամբողջ հօտը. Անասնատէր հայերը
քուրդ խաշնարած վարձելով, դրանցից հատկապէս
որոշը հարուստ և բարեկրթ ազնւոր են լինում,
յանձն են առնում իրանց հովիւներ ընտանիքի
վրա և առանձին կերպով խնամք տանել, այ-
սինքն, նրանց ձրիաբար կերակրել և ընտելու-
թեան համար նրանց մի տեղ պարզել, առանց
մի որ և է քրէհի:

Եթէ ոչխարների սուրունքը բաղկացած են
լինում 6—800 հատից և քիչ ոչխար ունեցողնե-
րից մի քանիսը միմյանիւր զարձեւ կաղում են
մի այսքան գումարներով—սուրունք Եւ մի այսպի-
սի հօտն արածաքնելու համար բաւական է վար-
ձել երկու հովիւներ:

Հովիւներ վարձում են հետեւել սիստեմով և
այդ նահապետական սիստեմը գրեթէ չեւ շատ
ժամանակից առաջ է շարունակվում:

Հովիւ տարվայ ընթացքում ունի երկու ըս-
տանայի վարձ—ամառվայ և ձմեռվայ վարձ:
Ամառվայ վարձը մարտ ամսից հաշվելով մինչև
վեց ամիս ստանում է սեպտեմբերին և կոչվում է
ամառվայ վարձ. իսկ ձմեռվայնը, սեպտեմբերից
մինչև մարտը, դարձեալ ստանում է և այդ էլ աս-
վում է ձմեռվայ վարձ: Վարձը վճարվում է ոչ-

խարի նոյն տարվայ մէջ ծնած դռներով, որ
տարին որ խաշնարածը պահում է, հաշվելով 15
—20 ոչխար պահելու վարձ վեց ամսում, մի գառ:
Օրինակ. եթէ 15-ն մին հաշինք 600 հատ ոչ-
խար վարձ, հովիւը կը ստանայ 40 գառը իսկ,
եթէ 20-ին մին հաշինք—30 գառ. Այսպէս էլ
և առանձին վարձ տրվում է դռների հօտից:
Երբ սուրունքը եայլաղ են դուրս գալիս արօ-
տառեղների վրա, այդ միջոցին դիւղացի անաս-
նատէրը ինքն իր ձեռքով է վերցնում կաթը և
իւղ, պանիր չինում, իսկ Նոր-Բայազետի անա-
սունքը, որոնց տէրերը իրանց ձեռքով չեն խը-
նամում այդ անասուններին, սակայն դրանց ոչ-
խարները տրվում են կապով նոյն իսկ քուրդ
հովիւներին, որոնք իրանց հօտի խաշնարածներն
են. Ամէն մի ծնած գառ ունեցող ոչխարից առն-
վում է 3 ֆունտ անհալ իւղ և 6 ֆունտ պանիր,
իսկ քանի ոչխարների գառները որ ստակած են
լինում, դրանցից ոչինչ իւղ և պանիր չեն առն-
վում. դա նախնական օրէնք է, թէ և այդ անհալ
ոչխարները կթվում են մի առ ժամանակ: Նոր-
Բայազետի անասնատէրերը տալիս են կապով
նաև իրանց կթի կովերը, որոնցից արդիւնք են
ստանում 2—2½ լիտր (12 ֆունտ) հալած
իւղ: Ոչխարների կթվում են ոչ աւելի քան չորս
ամիս, իսկ կովերը 5—6 ամիս:

Գիւղացին անասնատէր լինելով, նա իր ոչխա-
րի մաս համը երբեք չէ տեսնում և ոչխարը երբ
սկսում է կոտորվել մի որ և է ցաւով այդ մի-
ջոցին մինչև անգամ գիւղացու ձեռքը չէ բըռ-
նում նրան մորթելու՝ ասելով, գուցէ կը լաւա-
հալ, չը հաշիւով ուր հաւ արդէն, ինչպէս ասում
են, Կարեն տիրոջն է բաշխել: Իսկ քուրդ խաշ-
նարածը, երբ ցանկանում է միս ուտել, նա բըռ-
նում է այդ իրան յանձնած հօտի միջից մի ա-
մինաւորի—մորթում է և իր համեղ զգալին
պատարաստում և իր շաղկապի ներկայացնելով իր
կերած ոչխարի գլուխը կամ մի ոտը, ասում է
հասա այս ինչ ոչխարի (նա ամբողջ հօտը մի
առ մի է ճանաչում) նշանը, որին գայլերը կերել
են: Այնու, ի հարկէ, ոչ մի խօսք անգամ չէ
կարողանում նրան ասել, որովհետև, երբ գայլե-
րը ոչխար են պատառում, դրանց արժէքը չեն
վճարում հովիւները, իսկ, որոնք կորչում են կամ
զոդանալ են տալիս, դրանց արժէքը առնվում

է. կան այնպիսի բարեխղճ անասնատէրեր, ո-
րոնք այդ կորցրած և զոդացած ոչխարների ար-
ժէքը ևս խնայում են հովիւներին:

Հանգամանքներն նայելով հաւանական է ա-
սել, որ չնորոյթ թափառական քուրդ հովիւների,
անասնապահութեան գործը յիշեալ գաւառում
հետզհետէ յետադիմութեան պատկեր է ստանում:

Աղքատ գիւղացուն ոչ ոք չէ վարձում—խաշ-
նարածութիւն անելու համար. ինչպէս Միթէ նա
այն աստիճան անընդունակ է այդ գործում. Այդ
հարցը միայն մնում է հարց:

Այս բոլորը տեսնելով չէ կարելի պարզ չը
խոստովանել, որ աղքատ գիւղացու համար նոյն
իսկ Նոր-Բայազետում—մշակութիւնը և խաշնա-
րածութիւնը անգամ ձեռք չէ ընկնում (մինչդեռ
արհեստագործը չէ գործում): Այդ է պատճառը
որ խեղճ գաւառացին ստիպված է լինում թող-
նել հարկերը և դիմել դէպի օտարութիւն, այն
է՝ դնալ Ռուսաստանի ալ և ալ քաղաքները մը-
շակութիւն անելու համար, որով գոնէ կարողա-
նայ իր ընտանիքի ապրուստը հայթայթել:

Ե. Ս.

ԲԱՍՏԱԿԻ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՐԵՎԱՆԻ ՆԱ- ՀԱՆԳՈՒՄ

Գարունը գալուն պէս հողագործը սկսել է
վարը, ցանքը—բոլոր դաշտային աշխատութիւն-
ները: Նա այսօր իր ամբողջ ոյժը և նոյն իսկ
կաշքը յանձնում է հողին, սպասելով թէ նա ինչ
կը վերադարձնէ և այն էլ վեց ամսից յետոյ
Նորա արդիւնքը, որը դողալով այդ բեր-
քից է կախված: Բայց ինչքան դիտենք՝ մեր ժո-
ղովրդի տղամուկներն պատճառով հողը չէ տա-
լիս այնքան, որքան կարելի է ստանալ. ամէն
հող չէ մշակվում, ամէն տեսակ բերք չեն կար-
դանում արդիւնաբերել, չը նայելով որ մեր եր-
կիրը ընդհանրապէս և Երևան նահանգի արան
մասը մասնաւորապէս, յայտնի են իրանց բերրի
հողով: Այս հանգամանքում մեր մասնագէտների
—ագրոնոմների պարտականութիւնն է պարզել,
բացատրել մեր երկրագործին այդ պակասը և իր
սխալը. բայց տարաբաղդաբար այդ չենք տես-
նում:

Մենք ագրոնոմ չենք և այդ պատճառով էլ

վրա էինք հասնում՝ այս կողմից այն կողմ, որչից
դարձան, այստեղից էլ դպրոցի փայտանոցը,
ջրամբարը հալածում և խեղճի հացը գլխին սև
անուամ Նրա ճաշը պատին միշտ ընկուղի միջու-
կն էր, չաւիչ և մի կտոր հացի հետ, իսկ ուտի-
սին պանիր հացը, որ թաշկինակի մէջ կողոված
առաւօտները հետը բերում էր ուսումնարան:
Շատ ծիծաղելի էր մի որ և է ճեղքից ծածուկ
Միրզա-Ֆեռիտին ճաշելիս տեսնելը: Նա շատ քիչ
կը պատահէր, որ նստած լինէր, մեծ մասամբ
կանգնած էր ճաշում:

—Ինչպէս թէ կանգնած:

—Հաստատ խօսք եմ ասում. Այդ ժամանակ
նա իր մէջքով յենվում էր անկիւնի պատերին,
աղլուխի (թաշկինակի) երկու ծայրը խրած գոտ-
կում, երկուսը բռնած պինդ ձախ ձեռքում,
վախկոտ նայաստակի պէս աջ ու ձախ պտտեց-
նում էր աչքերը և ապա ձեռքը աղլուխին տա-
նում՝ բերանին մօտեցնում իրենում էր, որ եր-
կիրից շատ էլ չէր ծամում, որովհետև աջ ձեռ-
քը բերանի և աղլուխի մէջ տեղ ուստայնակի մը-
կուկի նման շարունակ շարժվում էր իսկ թէ որ
մեր յարձակված ժամանակ նա նստած էր լի-
նում, առանց էլ մի խօսք ասելու, գլուխը թա-
փահարելով մէկ մէկ էլ ժպտալով, լուռ չամբնչ-
ու ընկուղը հացի մէջ էր անում, թողում գետնի
վրա, ինքը դարձեալ աղլուխը վերցնում ու եւն-
վա—փախկում:

—Ես դու հարեմը (խեղճ մարդը) ձեր դարը
քաշելիս ա էլէ հազը... հողը չի թափէ, քի չը
մատի (որ չը կերտոտի), խեղճ, (չաւ) էլ հէր

թող ընթերցողը մեղանից չը պահանջէ երկրա-
գործութեան մասին մանրամասն մասնագիտա-
կան տեղեկութիւններ: Մեր այս յօդուածը հիմ-
նված է այստեղի ագրոնոմ պ. Տարապիւղի դա-
սախօսութեան վրա, որ պարունակ կարգաց մի
քանի ժամանակ սրանից առաջ ձրի՝ տեղիս բա-
ղաբային հաշտարար դատարանի դաշխնում, և
որի մասին մենք ուղում ենք խօսել:

Դեռ 60-ական թվականներին Երևանի նահան-
գը այնքան չնչին քանակութեամբ բամբակ է ար-
դիւնաբերելիս եղել, որ ոչ ոք ուշադրութիւն ան-
գամ չէր դարձնում դրա վրա: Երևանի այդ ար-
դիւնաբերութեանը մեծ դարկ տուեց 1860 թվ-
ամբիկական պատերազմը, որի ժամանակ Եւրօ-
պան չէր կարողանում Ամերիկայից բամբակ
ստանալ և այդ բերքը այնքան թանկացաւ, որ
Լիվերպուլում պուրը 1863 թվին 18 ռ. դարձաւ,
այն ինչ այդ ժամանակ Երևանում ծախվում էր
պուրը 3 ռ. 50 կոպ: Այդ պատերազմը եւրոպա-
կան գործարանատէրերին ստիպեց ամէն տեղ
գնալ բամբակ ձեռք բերելու համար և շատ էլ
բնական էր, որ Երևանը անտարբեր չէր մնայ. և
մինչև 1860 թվ. մի երկու հազար պուրը բամ-
բակ տուող Երևանի նահանգը այդ թվին արտա-
հանում է 30 հազար պուր, 61 թվին՝ 60 հազար
պուր և 63 թվին՝ 150 հազար պուր: Արտահա-
նութեան արագ աճման հետ միասին բարձրա-
ցաւ և բերքի գինը. 60 թվականին 3 ռ. 50
կ. ծախվող բամբակը 63 թվին, երբ Լիվերպու-
լում 18 ռ. էր, Թիֆլիսի հրապարակում ծախվեց
մինչև 15 ռուբլի: Շատ պարզ էր, որ այսպիսի
զարգը չէր դարձ չափով Երևանի բամբակագոր-
ծների վրա և այն մարդը, որը առաջ ընտանե-
կան պէտքերի համար ցանում էր մի փոքրիկ
հողաբաժին, այդ ժամանակ քանակից իր բոստա-
նը, թողեց ցորենի ու գարու համար պարտա-
տեցրած հողերը, շատ անգամ էլ ոչնչացնելով
այդիւնքը՝ բոլորը վերածեց բամբակի համար և
այնուհետև պլանտացիաները աւելանալով, 1887
թվին բամբակի արտահանութիւնը հասաւ 400
հազար պուրի, 3 միլիոն ռուբլու արժողութեամբ:
Բայց չը նայելով այդ բերքի այդքան արագ աճ-
ման՝ մեր ժողովուրդը դարձեալ չը կարողացաւ
լիովին օգտվել իր հողից, որովհետև նա լաւ ծա-
նօթ չէր այդ բերքի բնաորութեան և նրա խնա-

չէր խեղճ տանում, հարցրեց մարաղեցին:
—Նա միայն ուղում էր ջանը աղատի, էնդուր
էլ թողնում էր թախնը (աւարը) որ նրանով լի-
նենք:

—Խո՛ւ, բարձր, էլ հէրիք սաթաշիւղ իլում
(պատիւը շօշափում) հարեմին (մարդու):

—Թէ հախն (ծիչն) ասես, իրաւունք չունենք,
բայց ժամանակ չէր լինում, բեւալքի (գուցէ) ա-
սում էինք, կարողանանք դրան քիչ ծիծաղացնել,
կամ խօսեցնել, յայտարարել, բայց ասա, այդ թը-
չուառականը, բացի քիչ ժպտալուց, սկիւ ծիծա-
ղում կամ նեղանում էր:

—Միրզա-Ֆեռիտ, Գեղիչ-բաբայի խեղճ էտոր
քնչիւղը (անցածը) խաբար էս, հարցրեց ժպտա-
լով մարաղեցին:

—Չեմ իմացել, ինչպէս:

—Այ չի, էն որ Միրզա-Գրիգորը Գեղիչ-բաբա-
յի «Սողոմոնին» գողացել էր, էսիկ էլ որ սեր-
տէրոցից Միրզա-Ֆեռիտի դրանքի գլխին էր
քար քցէ...

—Չէ, չեմ իմացել:

—Սլմա (լաւ) մարդ ես էլէ: Բաս խոսի, —
գնորված սկսեց շարունակել տան տէրս,—աղա,
ձեր հրամանոց դէ յայտնի աեան ա, թէ հօրը
դայդի (նման) ինչ սատանայի ջինս թափա (ցեղ)
են էսիկ մեր Միրզա-Վեռի էրէխէքը: Մին խեղճ
(անգամ) խաղի մահաւայով (պատրուակով) գն,
թէ մախսուս (գիտութեամբ) ա, էսոնք կը ան-
գէղիչ-բաբայի տան բարոյի (պարսպի) սուղը
(ծեփը) լաւ աղաթին կը թափեն, էնդար դադ-
միշ կանեն (կը փորեն), որ աղ (փոքր) կը մնայ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻՐԶԱ—ԹԵՒՈՍ

ՊԱՐՍԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

(Թիւ 2 ողութիւններ)

II

Թարգմանում, հինգ—վեց ամսվայ մէջ արդէն
մարդ հեշտութեամբ ըմբռնում է վերոյիշեալ մշա-
քերի ճշմարտութիւնը միջոցների նկատմամբ:

Թէ միրզաների այլանդակված տիպերը Թաւ-
րիդի եղծված կեանքի ստեղծագործութեան ար-
դիւնքն են, թէ թոյլ բնաւորութիւնից Թաւրիդը
ամենայն յաջողութեամբ խարդալ Միրզա-Մկր-
տումներ, ասոր Միրզա-Գրիգորներ, փայցած
Միրզա-Օհանէսներ է արտադրում և յետոյ ինքն
էլ սրանց ձեռքին տանջվում՝ այդ այնքան ցա-
ւալի չէ, սակայն ցաւալի է տեսնել թոյլ, բայց
բարոյական արժանաւորութիւնից չը զրկված մի
հին միրզայի լուռ պատերազմը այդ կեանքի
դէմ:

Միրզա-Ֆեռիտը ուսուցչական ասպարիզից հե-
ռացած այն հին ուսուցիչը իր վրա կանգ առ-
նելու, մտածելու համար իմ ուշադրութիւնս էր
հրաւիրում աւելի ան ժամանակից, երբ մի ան-
գամ մարաղեցին տանիւրդն և մի պաշտօնակցի,
վարժապետ Միրզա-Պետրոսի հետ հետեւալ խօ-
սակցութիւնն ունեցայ:

Միրզա-Ֆեռիտի մասին, չը գիտեմ ինչպէս, խօսք
էր բացված:

—Միրզա-Ֆեռիտը, կարծեմ, ամուսնացած էլ չէ,
ասեցի:

—Ինչ ամուսնանալ, ասա մենակ ինքը միշտ
ցամաք հաց ունի ուտելու: Եթէ այսօր նրա տի-
րացութիւն անելը չը լինէր, պատմեց Միրզա-
Պետրոսը, խեղճը գուցէ տարով տաք կերակրի և
մաս համ էլ չը տեսնէր: Մէկ մէկ էլ տէրտէրնե-
րի հետ կնոջը, հոգեհացի գնալով՝ մի կերպ
գլուխը պահում է, կառավարվում է: Պէտք է խոս-
տովանել, որ վարժապետութեան ժամանակն էլ
լաւ օրում էր, ամիսը հազար ու մի նախադիւ-
քով երկու թուման էր ստանում և վայ էն քա-
րելուն, որ նա էր ապրում: Առաւօտեան ժամեր-
գութիւնից յետոյ մտնում էր դպրոց և մէկ էլ
այդտեղից երեկոյեան երրորդը *) խփելիս էր
զուրու գալիս...

—Այդ ինչպէս, իսկ նա քրտեղ էր ճաշում,
հարցրի ընդհատելով:

—Ինչ ճաշ, նրա ճաշը գրպանումն էր միշտ,
պատառականեց ժպտալով Միրզա-Պետրոսը: Երբ
աղանիս աշակերտները գնում էին տուն ճաշե-
լու, Միրզա-Ֆեռիտը, մէկ էլ տեսար կամաց, սուս
ու փուս մղաւ դպրոցի մօտիկ էն հին աւերակը:
Քանի քանի անգամ այդ խեղճի ճաշը գլխին
հարամ՝ ենք արել: Այդ ժամանակ յանկարծ

*) Եկեղեցու ներս գտնված փոքրիկ զանգի ե-
րեք անգամ խփելիւ: Հայոց եկեղեցիները գրոյ
մեծ զանգակ ունենալու իրաւունք չունեն Թաւ-
րիդում:

մեկու հետ աշխատանք, որքան փորձով և ազդեցիկ-
միայն օգնություն հետազոտված է:

1) Չը նայելով Ամերիկայի սերմից ստացած բա-
բախտի թէ՛ ազնվությունը, թէ՛ մաքրությունը և թէ՛
բարձր գնահատությունը, մեր ժողովրդից շատե-
րը աւելի հակված են դէպի տեղական շահարկո-
ղային արդիւնաբերությունը: Այդ բանը կարելի է
վերադրել մասամբ մեր ժողովրդի ծուլությանը,
որովհետև Ամերիկայի բամբակը աւելի շուտ է
հասնում, բունը աւելի շուտ է բացվում և շուտ-
պէս հասնում է շուտ հաւաքել և մաքրել, հակառակ
դէպքում նա կը թափվի և կը փչանայ, այն ինչ
դարազողան այդպիսի անյարմարություններ չու-
նի: Նրա բունը չէ բացվում և բամբակը դուրս
չէ թափվում, նրան կարելի է հաւաքել և բնով
պահել ու ձմեռան ամիսներում մաքրել: Այդ մի-
փոքր ձեռնարկ էլ է գիւղացուն, որովհետև Ամե-
րիկայի բամբակը շուտ հասնելով բամբակաւոր
պէտք է մշակներ վարձէ, որ ամբարն ամիսնե-
րում մաքրէ, այն ինչ դարազողան նա պահում է
ձմեռան պարապ ժամանակներում, ինքն ընտանի-
քով մաքրում է առանց փող վճարելու մշակին:

2) Փորձը և ազդեցիկությունը գտել են, որ միա-
նան կլիմայի սերմերը աւելի լաւ են աճում,
բերք տալիս, քան օտար կլիմա ունեցող տեղե-
րում: Այսպէս օրինակ ծովափնային և հետեւաբար
խոնավ կլիմա ունեցող տեղերի սերմերը աւելի
լաւ են աճում ծովափնայինում և մի և նոյն տե-
սակ բամբակ են տալիս, այն ինչ նրանք ցամա-
քային կլիմայի տակ և հողերում քիչ են աճում,
կերպարանափոխվում են և ժանգ են վերցնում:
Այդպիսի անաջող փորձերը եղել են այստեղ Ե-
րևանում, որտեղ աշխատել են բուսացնել Ամերի-
կայի սերմից, բայց չը նայելով որ ամեն խնամք
գործ են դրել, չեն կարողացել ստանալ նոյն տե-
սակ բամբակ, այլ տարբեր, մի փոքր վայրենա-
ցած և դարազողային մօտ տեսակ: Այդ սխալը
առաջացել է նրանից, որ Երևան բերվել և ցան-
վել է (հարաւային) Ամերիկայի Նոր-Օրլէանի,
Միսիսիպիի դեղին մօտից, և Մեքսիկայի ծոցի
վրա ընկած միւս հարաւային նահանգների
բամբակի սերմեր: Այդ նահանգների սերմը Երե-
ւանում չէր կարող լաւ աճել, որովհետև Երևանը
չունի ծովային խոնավ կլիմա և օդ, այդ նահանգ-
ների սերմը լաւ կաճէ մեր ծովափնային ֆլորայիս
և Լէննոբանի կողմերում, ինչպէս և աճում է,
իսկ մեղանում, ինչպէս չոր կլիմա ունեցող տե-
ղում, լաւ կաճէ Ամերիկայի Վիսկոնսին և միւս
հիւսիսային նահանգների սերմը, որը այստեղի
արդիւնաբերողները աչքի առաջ չեն ունեցել և
տակաւին փորձված չէ, որի վրա ուշադրութիւն
ենք հրահրում թէ՛ կառավարութեան և թէ՛ այս-
տեղ բամբակ գնող Անգլիայի, և Եւրոպայի մա-
նուֆակտուրային ֆիրմաների, որոնք, ինչպէս ան-
ցեալ տարի, դուրս դարձնաւ ձրի սերմ բաժանե-
լիս լինեն մեր ժողովրդին:

3) Մեծ ուշադրութեան արժանի է վարելու ա-

մենից առաջ նա պէտք է կամ աշխատել լինի և
կամ գարնանը, շատ շուտ, որպէս զի հողը ձիւնի
տակ կարողանայ թէ՛ փխրուն լինել և թէ՛ պա-
րարտանայ. այնուհետև յիշենք մեր գործիչները,
այն է հնադարեան գութանը, և չուրը և այլն,
որոնց անյարմարութիւնը շատ մեծ է: Այդ գոր-
ծիչները չեն կարողանում շատ խոր վարել, այլ
հողի երեսից. դրանից այն է առաջանում որ
բամբակի արմատները չեն կարողանում խոր
անցնել հողի մէջ, փութում են հողի երեսին և
կամ քիչ են անցնում նրա մէջ և արեգակի տա-
քութիւնից չորանում են և փչանում, այն ինչ
նոր սխտեմայի գութանը, չուրը և միւս գոր-
ծիչները խոր են վարում, որով մեծ առաւելու-
թիւն ունեն մեր գործիչները դէմ:

4) Մեծ անյարմարութիւն ունի բամբակի խառը
ցանելը միւս բերքերի, մանաւանդ չալթուկի հետ,
ինչպէս մեղանում շատ է պատահում, որովհետև
չալթուկը ինչպէս շատ ջուր սիրող, պահանջում
է որ միշտ ջուրը նրա տակին լինի, այսպիսով
բամբակն էլ միշտ ջրվելով ժանգ է վերցնում,
փչանում է և բերք քիչ է տալիս, այն ինչ ա-
ռանձին եղած ժամանակ, նրան կը տրվի այնքան
ջուր, որքան հարկաւոր է, բայց այդ շատ ջրե-
լուց հողի երեսի չըտը, մանաւանդ Երևանի,
որը աւելի կուտային է, քարանուղ է և պահան-
ջում է կրկին ջրել, որ փխրանայ, բայց ընդհա-
կառակը շուրջ կրկին քարացնում է, չէ թողնում
արմատներին աճել, այլ չորացնում է: Զրի ազդե-
ցութիւնը այնքան զգալի է բամբակին, որ Ամե-
րիկայի և դարազողա բամբակները միմեանց հետ
խառը ցանած՝ միատեսակ ջուր չեն ընդունում և
մեղանում են, դրա համար էլ նրանց էլ պէտք է
լրարկել հեռու ցանել: Բայց ախտոս որ պ. դա-
սախտը չանցն թէ՛ երբ և քանի ժամանակը մի
անգամ պէտք է ցանել:

Հաշուելով մեր երկրի բերքերի բոլոր արդիւնա-
բերութիւնը, որ ընկնում է մի դեղնափայլ հողի
վրա, պ. դասախտը այն եղբայրացութիւնը դուրս
բերեց, որ մեր-Երևանի նահանգը ամենից ար-
դիւնաւէտ է բամբակ արդիւնաբերելում, բայց
ախտոս որ մենք ձեռքի տակ չունենք հար-
կաւոր ստատիստիկական տեղեկութիւնները: Բայց
եկե՛ք ձեռք տանք և փորձենք և՛ ար-
դիւնաբերութեան ուրիշ ձեւերը աւելի ար-
դիւնը են տալիս, այդ էլ նրանից է որ մեր
ժողովուրդը ամբողջովին չէ կարողանում օգտվել
բամբակից. օրինակ նրա սերմից Ամերիկայում
պատրաստում են մի տեսակ իւղ, որ պրօվան-
սեան իւղի (PROVANSKOE MASELO) հետ խառնելով,
շատ անգամ նրան համահասարակ ծախում են,
այն ինչ մենք դրանից չենք օգտվում: Սերմի միւս
մասերը պարունակելով իրանց մէջ մեծ սնունդ
(ՕՆԵԿՈՎԻՆԱ) որպէս կերակուր տրվում են անա-
սունքներին: Արմատների մասին տակը աւելորդ է,
որ մեղանում էլ նոյնպէս գործ են ածում վառե-
լիքի համար: Բամբակի օրինակելի կապարան (ՈՐԻ-

МЯННАЯ ПЛАНТАЦИЯ), ինչպէս ասեց պ. դասախ-
տը, տեղիս նահանգապետի համաձայնութեամբ
ընտրված է Երևանի քաղաքային հողերը, որտեղ
պէտք է ցանվեն բոլոր տեսակ սերմեր և Երևանի
նահանգի բամբակագործ ժողովուրդը, որ միշտ
յաճախում է Երևան, միջոց կունենայ գործնակա-
նապէս տեսնել այդ բերքի աւելի խելացի և տե-
ղական կլիմային ու հանդամանքներին համապա-
տասխան օրինակելի մշակումը:

Բայց չը նայելով որ այդ բերքը Երևանի արդիւ-
նաբերութեան առաջին տեղն է բռնում, չը նայե-
լով որ Երևանի առևտուրը գլխաւորապէս այդ բեր-
քի վրա է հիմնվում (տարեկան 3 միլիոն չըջա-
նաւորութիւն), չը նայելով որ մեր ժողովրդի գլխա-
ւոր գոյութիւնը դրա վրա էր և պէտք էր սպա-
սած որ մեր հասարակութիւնը մեծ հետաքրքրու-
թեամբ շտապէր լսելու մի մասնագէտի կարծիքը
և նրա հաւաքած տեղեկութիւնները, չը նայելով
որ դասախտութիւնը ձրի էր և մի անգամ յե-
տաձգվեց ու յատկապէս հրաւիրեցին տեղիս վա-
ճառականներին, քաղաքային դոմային ծայնաւոր-
ներին ներկայ լինել այդ դասախտութեանը, — ոչ
դր չեկաւ, բայց մի երկու վաճառականներեց,
մնացած բոլորը ծառայող չինօվելիկներ էին ի-
րանց կանանցով, որոնց համար չէր էլ կարող
հետաքրքրի լինել դասախտութեան նիւթը:

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԷՏԻՑ

Ապրիլի 5-ին

Գիւղաղբարայ հայ դիւղում երեք չարագործներ
գիշերով գնում են հարևան տունը կողպտելու,
բայց շատ չարագործներ յետոյ չեն կարողանում
ներս մտնել: Իսկ որ յանցանքը չը յայտնվի, ըս-
պանում են տանտիրոջ ծառային, որը չարա-
գործներին նկատած է լինում: Բայց բարեբաղ-
դարը ծառան ծանր վիրաւորվում է և կարո-
ղանում է առաւօտեան ամեն բան պատմել:
Յանցաւորները կալանաւորված են, գործը յանձն-
ված է տեղական քննիչին և վիրաւորվածը, յոյս
կայ, որ առողջանայ:

Մօտ օրերս տեղիս մի հայ տան մէջ սպան-
ւում է ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի օգնական պ. ՎԼԱՍՈՎ: Պ.
ՎԼԱՍՈՎ փոստի սայլակով որսի է գնացած լի-
նում, բայց հէնց քաղաքի ծայրում, ջրաղացների
մօտ, յանկարծ բացվում է ձեռքում բռնած հրա-
ցանը և գնտակները ուղղակի կոկորդը ու ուղե-
ղում են ԲԵՂՈՂԵՐԻ գնտակով 15—17 տարեկան
մի ընդհ. ջարդագործը անյայտ է Անգեալ օրն
էլ զո՛հ գնաց իր հրաքանի գնաակին տեղիս փո-
տառան կառավարչի

ՊԵՏԵՐՈՒԳՐԱԿ, 16 ապրիլի Պարսից շահը դա-
լիս է մեծ սպիտակուցի Նրան ուղեկցողները թը-
ռում կան՝ պետական խորհրդի նախագահը, եր-
կու միջնորդներ, երկու զինվորականներ, մի
միջնորդներ և պալատական պաշտո-
նականներ և երկու բժիշկներ Դահի համար բնա-
կարան է պատրաստված կայսերական էրմիտա-
ժի մէջ:

ՊԵՏԵՐՈՒԳՐԱԿ, 16 ապրիլի վճռական-կամեցի
բանկի այսօր կայացած ընդհանուր ժողովի նիս-
տում՝ բանկի վարչութեան ղեկավարը և հաշիւը
միաձայն կերպով ընդունվեց ժողովը շնորհակա-
լութիւն յայտնեց բանկի վարչութեան և խորհր-
դին՝ բանկի գործերը ղեկավարելու համար:
Կէլէր և Կորնֆելդ վաճառականները բաց են ա-
նում Պետերբուրգում մի գործարան, որը պէտք
է պատրաստէ դոկտոր Առէր ֆոն-Վիլսթրախի հը-
նարած գործիքը դադի ոչ թէ էլեկտրական ուժի
աստիճանին հասցնելու համար Այդ գործիքները
արդէն գործ են անվում մեքիկայում, Անդրիա-
յում, Ֆրանսիայում և Բելգիայում մեծ աշուղտ-
լիքով և այդ գործիքի միջոցով պատրաստած
գազը իր էականութեամբ և յարմարութեամբ մըր-
ցում է էլեկտրականութեան հետ:

ՀՈՍՄ, 16 ապրիլի Ումբերտո թագաւորը և
թագաւորուհին իշխանը ուղևորվում են 7-ին
(12-ին) մայիսի դէպի Բերլին: Արմատական պատ-
գամաւորները աշխատում են որ թագաւորի
զուրս գալու օրը իտալիայի այլ և այլ տեղերից
Ֆրանսիային համակրական բազմաթիւ հեռագիր-
ներ ուղարկվեն փառիք:

Ս. ՊԵՏԵՐՈՒԳՐԱԿԻ ԲՈՐՍԱ

Ապրիլի 14-ին

Լոնդոնի վրա 10 ֆունտ արծէն	93 ր. 75 >
Բերլինի վրա 100 մարկ	45 > 85 >
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ	36 > 95 >
Ոսկի	7 > 46 >
Մաքսային կուպոններ	149 > 75 >

Արծաթ	—	—	—	1	>	12	>
Բորսային դիվիդենդներ	—	—	51 ¹ / ₄	և	61 ¹ / ₂	>	0
Պետակ. բանկ. 5 ⁰ / ₁₀ տոմս 1-ին շրջանի	99	>	12	>	—	—	—
—	—	—	2-րդ	—	99	>	25
—	—	—	3-րդ	—	99	>	12
—	—	—	4-րդ	—	99	>	25
—	—	—	5-րդ	—	99	>	12
—	—	—	6-րդ	—	99	>	12
Նոր 4 ⁰ / ₁₀	—	—	—	—	85 ¹ / ₈	>	—
Արևելեան 5 ⁰ / ₁₀ փոխառութ. 1-ին շրջ.	100	>	—	—	—	—	—
—	—	—	2-րդ	—	100 ¹ / ₈	>	—
—	—	—	3-րդ	—	100 ¹ / ₈	>	—
Ներքին 5 ⁰ / ₁₀ առաջին փոխառութ.	271	>	50	>	—	—	—
—	—	—	երկրորդ	—	243	>	50
51 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀ րենտա.	—	—	—	—	103 ¹ / ₈	>	—
Ոսկեայ րենտա.	170	>	25	>	—	—	—
Եթերը կոնսոլիդ. փոխառ.	136	>	—	>	—	—	—
Նոր երկաթուղային րենտա.	99	>	50	>	—	—	—
5 ⁰ / ₁₀ զբաւական թղթեր կալուած.	—	—	—	—	—	—	—
փոխ. կրեդ. ընկ. մետ.	138	>	—	>	—	—	—
—	—	—	թղթադ.	93	>	87	>
Գրաւ. թղ. Աջն. բանկի	98	>	—	>	—	—	—
Կիւղական բանկի	103	>	—	>	—	—	—
6 ⁰ / ₁₀ գրաւ. թղ. Թիֆլիսի—27 և 43 տ.	97	>	25	>	—	—	—
—	—	—	Գլոխայիսի—18 և 43 տ.	97	>	75	>
Ս. Պետերբուրգի քաղաքային օրդի-	—	—	—	—	—	—	—
ցաղիաներ	95	>	—	>	—	—	—
Մոսկվայի քաղաք. օրդինացիաներ.	93	>	75	>	—	—	—
Օդեսայի	96	>	—	>	—	—	—
Թիֆլիսի քաղաք. կրեդ. ընկ. օրդ.	83	>	25	>	—	—	—
Ս. Պ. Պետերբուրգի բորսայի տրամադրութիւնն	—	—	—	—	—	—	—
ամուր է:	—	—	—	—	—	—	—

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՏԵ

Թիֆլիսի Բարսեղ Գամալեանց, Երևանից 2
րուբլի է ստացված ձեր անունով «Համէտ» ող-
բերութեան երկու օրինակի համար: Անցե՛ք խըմ-
բաղատուն և ստացե՛ք:

ԵՐԵՎԱՆ. Ա. Ս. Ուղարկեցինք ձեզ «Экон. По-
лож. Турецк. Арм.» բրոշուրը:

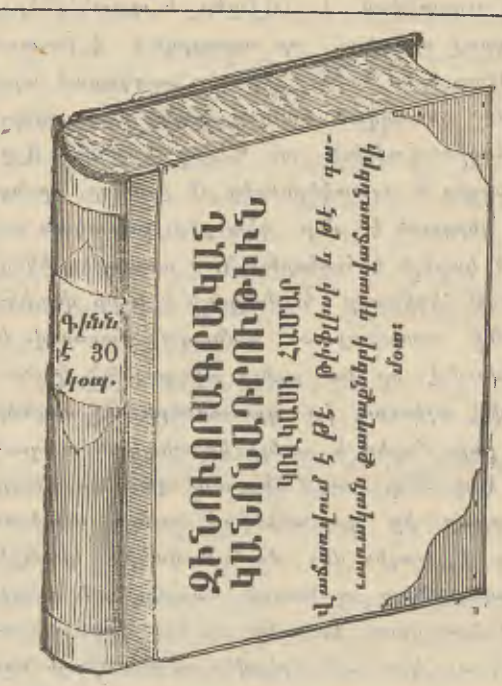
ՇՈՒՇԻ ***-ին. Ուղարկութեան մի արժանա-
ցիէք:

Խմբագիր-հրատարակող ԳԻՒԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

Հինգշաբթի 20-ին ապրիլի 1889 թ. ՀԱՅ ԴԵՐԱՍԱՆԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԸ ՆԱԽԻՆ ԱՐՃ-
րունու թատրոնում, մասնակցութեամբ պ. վարդիկեանի երգեցիկ խմբի կը ներկայացնէ
I «ՍԱՍՈՒԷԼ» ողբերգութիւն 3 արարուածով, հեղ. Հակոբեանի. II. «ՆԿԱՐԻՉՆԵՐ» կօմի-
1 արարուածով փոխ. Գ. Չմշկեանի Սկիզբն է 8 ժամին. տեղերի գինը սովորական է:
Տոմսակները կարելի է թէ վաղօրօք և թէ ներկայացման օրը կասսայում ստանալ:
1—1

Ը Ն Դ Հ Ա Տ Ե Լ Ո Վ
«ՏԱՆՏԻԿԻՆ ԵՒ ԽՈՀԱՆՈՑ»
գրքի բաժանորդագրութիւնը
Խնդրում ենք այն յարգելի գործակալներին, որոնց մօտ գտնվում է բաժանորդա-
գրութեան թերթը, հասցնել մեզ մինչև ապրիլի վերջը Հասցէն. Тифлисъ, типогра-
фия Мартиросянца, Якову Меликъ-Бахтамяну.
1—3

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԻՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
(Կուկիա, վարձուցով արձանի հանդէպ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր
ԱՌԱՌՈՏՆԵՐԸ
ՆԱԽԱՍԱՐԻՆ—10—11 ժ. վիրաբուժական, (և ատամնացաւի), սիֆիլիսի և աչքի ց. բացի
կիրակի:
ՌԻԿԿՎՈՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեխայոց և կանանց ց.
ԿԻՆԻՍԿԻ ԽՍԱՀԱԿԵԱՆ—11 1/2—12 ժ. կանանց և երեխայոց ց.
ԲԵՆԿԵՎՍԿԻ—11—12 ժ. ախտաբ. կոկորդի, թոքի ց. և սիֆիլիսի:
ԱՐՏԵՄԻԵՎ—12—1 ժ. երեքշաբթի, ուրաթի և կիրակի, կանանց ց.
ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց ց. բացի կիրակի:
ԵՐԵՎԱՆԵՐԸ
ԳԱԴՈՍՍԿԻ—5—6 1/2 ժ. կաշուի ցաւերի և սիֆիլիսի.
ՓՈԼԻԿԼԻՆԻԿ—5 1/2—6 1/2 ժ. ներքին, երեխայոց և ջղային ց. (էլեկտրոտերապիա):
ԲԵՆԿԵՎՍԿԻ—6 1/2—7 1/2 ժամ.
Հիւանդանոցումն է մահկաբարձ ծնունդը Մօղեր և Երևանցեան:
Վճար—50 կ.: Համախորհրդի (կոնսիլիումի) համար փոխադարձ համաձայնութեամբ:
Հիւանդանոցի վերատեսուչ ՆԱԽԱՍԱՐԻՆԵԱՆ

Въ редакціи газеты «МШАКЪ» прода-
ются слѣдующія брошюры: 1) «Экономиче-
Положение Турецкихъ Армянъ», публич-
лекція Д—ра Г. Арзруни, перев. съ арм.
А. Аракелянца. Цѣна 25 к. 2) Die Oeko-
nomische Lage der Armenier in der Türkei,
ein öffentl. Vortrag von Dr. Grigor Arzruni,
übersetzt von A. Amiranjan. Preis 25 k.
3) Die Hungersnoth in Türkisch-Armenien,
ein Vortrag von Dr. Grigor Arzruni, über-
setzt von Amiranjan. Preis 20 kop.
Иногородные, желающие получить бро-
шюры, благоволят присылать по 30 коп.
почтовыми марками, за каждую брошюру.
Адресъ. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ»,
или Tiflis, Redaction «Mschak». (b)

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ ԵՒ ՎԱՀԱՌՎՈՒՄ Է

Հ Ա Մ Լ Է Տ

Ողբերգութիւն 5 արարուածով, հեղինակութիւն վիլլիամ Շէքսպիրի
Թարգմանութիւն Սինեբրիմ Արծրունու:
Գինն է ճանապարհածախսով 1 րուբլի: Օտարաբաղադրացիք դիմում են՝ Тифлисъ, Василію Камаліанъ.
4—4
Հրատարակիչ Բարսեղ Գամալեան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԱՆՈՒՄԱԳՐՈՒԹԵԱՆ									
Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս Ի Ա Ռ Ե Ի Տ Ր Ա Կ Ա Ն Բ Ա Ն Կ Ի									
91-Ն Ա.սրիկի 1889									
Պ Ա Հ Ա Ն Ջ Ք		Թիֆլիսում	Բազուի բաժն.	Ընդամենը	Պ Ա Ր Տ Ք		Թիֆլիսում	Բազուի բաժն.	Ընդամենը
Դրամարկ (առձեռն թղթադրամ).....		34,101—76	10,820—37	44,922—13	1. Հիմնական դրամագումար.....		1,000,000 —	—	1,000,000 —
Ընթացիկ հաշիւ Պետական Բանկի. բաժնույթ. Զեղջումն (Disconto) մուրհակաց երկու ստորացրութեամբ.....		3,111—77	160,000 —	163,111—77	2. Պահեստի դրամագումար.....		154,474—72	—	154,474—72
Զեղջումն մուրհակաց մէկ ստորագրութեամբ, ապահոված ապրանքներով.....		2,623,812—90	849,114—53	3,472,927—43	3. Դրամական աւանդներ՝ ա) Պայմանաժամով..... բ) Գաւանջ..... գ) Ընթացիկ հաշիւով հասարակ.....		1,720,946 — 188,372 — 766,151—32	92,277 — 23,655 — 528,595—06	1,813,223 — 212,027 — 1,294,746—38
Զեղջումն տոկոսաբեր թղթի, կտրոն. և այլն. փոխառութիւններ՝ ա) Պետութիւնից ապահ. տոկոսաբ. թղթերի. բ) Եւ ապահ. Գ) ապրանքների.....		15,677 — 898,000—13 164,847 —	699—75 263,409 — 7,395 —	16,376—75 1,161,409—13 172,242 —	4. Զեղջումն մուրհակաց պետական բանկայի թիֆլիսի բաժնույթ.....		348,477—51	—	348,477—51
Դ) Ոսկու և արծաթի.....		—	56,153 —	56,153 —	5. Մասնաւոր ընթացիկ հաշիւ պետական բանկայի թիֆլիսի բաժնույթ, ապահոված մուրհակներով և տոկոսաբեր թղթերով.....		48,000 —	—	48,000 —
Բանկի պատկանեալ տոկոսաբեր թղթեր. Ոսկի և արծաթաձմանի փոխանակագրեր. Թղթակցներ՝		355,815—73 16,103—82	36,231—69	392,047—42 16,103—82	6. Թղթակցներ՝ ա) Նոցա հաշիւը (Loro)..... բ) Բանկայի հաշիւը (Nostro).....		1,470,964—06 2,187,417—35	—	1,470,964—06 2,187,417—35
7. Բաժնի հաշիւը կենտրոն. վարչութեան հետ. Կենտրոն. վարչութ. հաշիւը բաժնի հետ. Բողոքուած մուրհակներ.....		742,430—67	—	742,430—67	8. Բանկայի բաժնետոմսերու անվճար կտրոնների բաշիւը 1882, 83, 84, 85, 86 և 87 թ. 9. Չը վճարուած տոկոսներ, աւանդներու, ընթացիկ հաշիւներու և այլ գործողութեանց.....		181,398—75 1,620—42	741,841—42	181,398—75
10. Ստացուած տոկոսներ և յանձնարարականներ.....		9,500 —	170,542—92	170,542—92	11. Փոխանցիկ դուրաններ.....		53,266—83	6,171—08	59,437—91
12. Արդիւնք.....		6,650 —	4,866 —	11,516 —	12. Արդիւնք.....		102,655—82	47,133—77	149,789—59
Ընթացիկ ծախսեր.....		12,139—28	4,153—54	16,292—82	12. Արդիւնք.....		20,785—45	10,297—57	31,083—02
Կանխարարիք և սկզբնական ծախսեր.....		3,115—36	2,520—39	5,635—75	12. Արդիւնք.....		190,382—73	31,548—55	221,931—28
Եւ ստացուելիք ծախսեր.....		4,156—15	786—74	4,942—89	Ը. Ա.		8,484,912—96	1,571,312—93	10,006,225—89
Ը. Ա.		8,484,912—96	1,571,312—93	10,006,225—89	Ը. Ա.		8,484,912—96	1,571,312—93	10,006,225—89